

Απρίλιος 2014

Νομική προστασία όσων συμβάλλουν στην αποκάλυψη υποθέσεων διαφθοράς (whistleblowers)

Μάρτυρες Δημοσίου Συμφέροντος

Με το ν. 4254/2014 (ΦΕΚ 85/Α/7-4-2014) και, συγκεκριμένα, με τις υποπαραγράφους ΙΕ.15.,16. και 17., θεσπίστηκαν νέες ρυθμίσεις για την προστασία, από πράξεις εκφοβισμού ή αντεκδίκησης, των προσώπων, τα οποία, χωρίς να εμπλέκονται τα ίδια στην τέλεση εγκλημάτων διαφθοράς, συμβάλλουν ουσιωδώς στην αποκάλυψή τους, με την παροχή πληροφοριών στις αρμόδιες διωκτικές αρχές. Με τον νόμο αυτόν θεσπίζεται νομοθετικά ο θεσμός του «whistleblowing» στην Ελλάδα και εισάγεται η έννοια των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος στο ποινικό δίκαιο.

Πιο συγκεκριμένα, εισάγεται το άρθρο 45B ΚΠΔ, σύμφωνα με το οποίο κάθε πρόσωπο, που συμβάλλει ουσιωδώς με τις πληροφορίες που παρέχει στις αρχές, χωρίς να είναι ο ίδιος εμπλεκόμενος και χωρίς να έχει ίδιον όφελος στην αποκάλυψη και δίωξη υποθέσεων, που αφορούν **δωροδοκία ή δωροληψία πολιτικών αξιωματούχων** (άρθρα 159, 159Α ΠΚ.), **δωροδοκία ή δωροληψία υπαλλήλου** (άρθρα 235, 236 ΠΚ), **δωροδοκία και δωροληψία δικαστικών λειτουργών** (άρθρο 237 ΠΚ), **εμπορία επιρροής - μεσαζόντων** (άρθρο 237Α ΠΚ) **και τις συναφείς με αυτές πράξεις**, μπορεί να χαρακτηριστεί **μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος**. Ο χαρακτηρισμός αυτός γίνεται με πράξη του κατά τόπον αρμόδιου Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών ή του Εισαγγελέα Εγκλημάτων Διαφθοράς, ύστερα από έγκριση του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Πώς προστατεύονται οι μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος

Αν έχει υποβληθεί μήνυση ή έγκληση σε βάρος του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος για τα αδικήματα της **ψευδορκίας**, της **ψευδούς καταμήνυσης**, της **συκοφαντικής δυσφήμισης**, της **παραβίασης υπηρεσιακού απορρήτου** ή των **προσωπικών δεδομένων**, ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου δύναται, εφόσον κρίνει ότι η ποινική δίωξη του μάρτυρα δεν είναι απαραίτητη για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, να παραγγέλλει στον αρμόδιο Εισαγγελέα την οριστική αποχή από την ποινική δίωξη.

Επιπλέον, εισάγεται στο άρθρο 9 του ν. 2928/2001 η παράγραφος 7, σύμφωνα με την οποία οι μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος μπορούν να υπαχθούν στις διατάξεις του άρθρου 9 παρ.2 του ν. 2928/2001 και να ληφθούν για αυτούς μέτρα όπως:

- η φύλαξη με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό της αστυνομίας,
- η κατάθεση με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων ηχητικής και οπτικής μετάδοσης ή μόνο ηχητικής μετάδοσης,
- η μη αναγραφή στην έκθεση εξέτασης του ονόματος, του τόπου γέννησης, της κατοικίας και εργασίας, του επαγγέλματος και της ηλικίας,
- η μεταβολή των στοιχείων ταυτότητας,
- η μετεγκατάσταση σε άλλες χώρες,
- η μετάθεση ή μετάταξη ή απόσπαση των δημοσίων υπαλλήλων για αόριστο χρονικό διάστημα,
- η κλήση στη δίκη με το όνομα, που αναφέρεται στην έκθεση εξέτασης.

Πρόσθετη προστασία δημοσίων υπαλλήλων

Ειδικά για τους δημοσίους υπαλλήλους, που έχουν χαρακτηριστεί μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος, προβλέπεται, στη νέα παράγραφο 4, που εισάγεται στο άρθρο 26 του Δημοσιοϋπαλληλικού Κώδικα, ότι οι τελευταίοι δεν παραλείπονται στη διαδικασία προαγωγής, δεν υπόκεινται σε οποιαδήποτε πειθαρχική διαδικασία ή τιμωρία, δεν απολύονται και δεν υφίστανται οποιαδήποτε άλλη δυσμενή διακριτική μεταχείριση σε θέματα υπηρεσιακής εξέλιξης, μετακίνησης ή τοποθέτησης.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι, που δεν έχουν χαρακτηριστεί μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος, αλλά έχουν συμβάλει ουσιωδώς στην αποκάλυψη των παραπάνω αδικημάτων διαφθοράς, απολαμβάνουν, εξίσου, προστασίας. Ειδικότερα, σε περίπτωση πειθαρχικής δίωξης σε βάρος των εν λόγω υπαλλήλων, το βάρος απόδειξης αντιστρέφεται, με αποτέλεσμα το πειθαρχικό όργανο να υποχρεούται, προκειμένου να συνεχίσει τη διαδικασία της δίωξης, να αποδείξει ότι η πειθαρχική διαδικασία δεν οφείλεται στην προαναφερθείσα συμβολή του υπαλλήλου, ενώ, κατά τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης, προστατεύεται πλήρως η ανωνυμία των υπαλλήλων, μετά το πέρας της οποίας οι δημόσιοι υπάλληλοι μπορούν να υπαχθούν στα μέτρα προστασίας του άρθρου 9 παρ.2 του Ν.2928/2001.

Μέτρα επιείκειας για τους υπαίτιους που συμβάλλουν στην αποκάλυψη πράξεων διαφθοράς

Με το άρθρο 263B ΠΚ προβλέπεται ότι ο υπαίτιος των εγκλημάτων 236, 237 και 237B ΠΚ μένει **ατιμώρητος**, εάν με τη δική του θέληση αναγγείλει την πράξη του στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών ή σε οποιαδήποτε άλλη αρμόδια αρχή, ενώ ο υπαίτιος που αποκαλύπτει στις Αρχές τη συμμετοχή άλλου υπαλλήλου στα παραπάνω εγκλήματα, καθώς και στα εγκλήματα των άρθρων 239 έως 261 ΠΚ και 390 ΠΚ, τιμωρείται με **ποινή μειωμένη που φτάνει μέχρι την αναστολή της ποινικής δίωξης**.

Ανάλογη ευνοϊκή μεταχείριση προβλέπεται και για τις περιπτώσεις μεταβίβασης στο Δημόσιο όλων των περιουσιακών στοιχείων, που αποκτήθηκαν από την τέλεση των παραπάνω πράξεων, ενώ εάν προκύψει εμπλοκή μελών της κυβέρνησης (υπουργοί, υφυπουργοί), προβλέπεται η άμεση αναστολή της ποινικής δίωξης του υπαίτιου, που εισφέρει τα αποδεικτικά στοιχεία.

Οι παραπάνω διατάξεις, που δίνουν κίνητρα στους πολίτες για να καταγγέλλουν φαινόμενα διαφθοράς, αποτελούν το πρώτο βήμα για τη θέσπιση ολοκληρωμένης νομοθεσίας whistleblowing στην Ελλάδα και τούτο γιατί οι μαρτυρίες των πολιτών αποτελούν ανεκτίμητη πηγή πληροφοριών και εργαλεία για την πάταξη αυτών των φαινομένων. Βέβαια, η αποτελεσματικότητά τους θα κριθεί στην πράξη κατά την εφαρμογή των παραπάνω ρυθμίσεων.

Γιώργος Χατζηγιαννάκης
Δικηγόρος, LL.M
Συνεταίρος
NOMOS Δικηγορική Εταιρία
gc@nomos.gr
2310 263665

Το πλήρες αρχείο των Newsletters της NOMOS είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα μας.

NOMOS

Οι πληροφορίες που παρέχονται στο παραπάνω newsletter, δεν αποτελούν νομικές συμβουλές και δεν δημιουργούν, ούτε υποκρύπτουν σχέση δικηγόρου-πελάτη μεταξύ της εταιρίας μας και του παραλήπτη. Οι πληροφορίες είναι γενικές και έχουν αποκλειστικά ενημερωτικό χαρακτήρα. Η εταιρία μας και ο/η συντάκτης του newsletter δεν φέρουν καμία ευθύνη για τη χρήση των παρεχομένων πληροφοριών από τον παραλήπτη. Εάν δεν επιθυμείτε να λαμβάνετε το newsletter, ενημερώστε μας με μήνυμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@nomos.gr